

проектів під час самостійної роботи студентів, в яких вони можуть реалізувати свої навички в обробці кількісних даних за допомогою комп'ютера на історичному матеріалі. Особливо це стосується таких напрямків історичної науки, як економічна та соціальна історія, де кількісні дані відіграють важливу роль. Можливості застосування такого підходу можна простежити на прикладі самостійної реалізації студентського проекту «Демографічні зміни в складі населення України протягом 1945-2017 років». Цей проект може виконуватись як індивідуально, так і в групах. Отже, спочатку необхідно розподілити завдання серед учасників проекту. Наприклад, один зі студентів з'ясовуватиме зміни в етнічному складі населення, інший – зміни в професійному складі і так далі. Статистичні дані, необхідні для реалізації проекту, знаходяться у вільному доступі, наприклад, на сайті <http://demoscope.ru/weekly/archives.php>. Надалі студенти з'ясовують динаміку змін демографічних показників протягом зазначеного періоду та презентують спільні результати проекту. Звісно, для здійснення цього підходу необхідно, щоб викладач/керівник проекту також володів подібними навичками обробки інформації.

Таки чином, застосування математичних методів при дослідженні історичних дисциплін дозволяє підвищити мотивацію студентів, пояснити практичну значущість комп'ютерних методів обробки інформації та історичного знання.

І. Д. Загрійчук

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ

Живемо в епоху бурхливого розвитку науки і техніки, які є наслідком освітнього процесу, інтелектуальної діяльності людей. Сьогодні вже стало банальним твердження, що тільки інноваційна економіка може стати запорукою як динамічного розвитку суспільства і держави, так і добробуту та самореалізації кожної окремої людини. Однак, загальноприйняте розуміння сутності джерела розвитку та добробуту чомусь не дозволило всім країнам і народам, які це розуміють, добитись бажаного процвітання та стабільності. Попри різноманітні причини такого становища виділимо одну з найважливіших – роль особистості в цьому процесі. Мова піде про мотивацію до інтелектуальної праці, соціальне становище причетних до інноваційної діяльності, узгодження інтересів індивіда і суспільства, їхню взаємну зацікавленість одне в одному.

З усього викладеного вище зрозуміло, що мова піде про місце людини в суспільстві, про те, чи може індивід, знаходячись в суспільстві, будучи його членом, частиною, окремим одиничним представником, бути настільки вільним і незалежним у своїх діях та вчинках, щоб виходити за

межі звичного, щоденного, усталеного, продукувати знання, яке може стати основою прориву в технологіях, що ведуть до оновлення матеріальної бази виробництва і суспільства в цілому.

Відповідь на це питання слід шукати в організації суспільства, в принципах побудови державної влади. Перше, що слід відзначити, це політичні свободи, які роблять людину вільною не лише у виборі характеру своєї діяльності, але й у формуванні та коригуванні державної влади, вищим завданням якої є створення суспільних умов для безпеки та продуктивної праці своїх громадян.

Власне творчість, яка є основою будь-якого прогресивного розвитку, вимагає свободи, причому свободи у її найширшому розумінні. Адже, якщо, наприклад, людина вільна в галузі технічної творчості, якщо вона, скажімо, зробила відкриття у своїй науковій сфері, але воно не знайшло суспільної, державної підтримки, не впроваджено у виробництво, то воно і не відіграло ніякої ролі у підвищенні продуктивності праці чи створенні покращених умов для працівників.

Наведений приклад свідчить про те, що технічна і суспільна творчість невіддільні, що свобода в технічній сфері є неповною, якщо така відсутня в сфері суспільній. Новації в технічній та промисловій сферах лише тоді є повноцінними і приносять бажаний результат, якщо суспільство і держава як його орган також чутливі та здатні до сприйняття таких новацій.

Що означає чутливість та здатність держави до новацій? Які характеристики повинні їй належати, щоб бути «чутливою та здатною»? Якими здібностями мають володіти громадяни, щоб бути спроможними будувати своє суспільне, громадянське, політичне життя за критеріями, означеними вище?

В різній мірі в реальному житті людина вибудовує не лише своє особисте життя, але й життя суспільне, політичне. Кожен індивід не лише зацікавлений в оптимальному та справедливому функціонуванні держави та суспільства, але й бере активну участь у цьому процесі. Адже особистий життєвий проект не існує у відриві від існування суспільства і в значній мірі залежить від нього.

Що може зробити для цього вища школа? Вона не просто може, але зобов'язана формувати громадян, які не обмежуються особистим, які розуміють, що їхнє особисте є особливою формою реалізації загального, суспільного. А тому суспільне є також, до певної міри, їхнім особистим, сферою буття, якою вони повинні опікуватись. Велика відповідальність за це лежить на гуманітарних дисциплінах, особливо філософії.